

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะมนุษย์เป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ และในขณะเดียวกันมนุษย์เองก็เป็นผู้ใช้และทำลายทรัพยากรอื่น ด้วยเหตุที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการสร้างสรรค์และการทำลายสรรพสิ่ง การพัฒนาประเทศจึงต้องพัฒนาที่ “ทรัพยากรมนุษย์” ประเทศจึงจะเจริญรุ่งเรืองมีความมั่นคง ดังนั้นการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพมีศักยภาพพร้อมที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ จะต้องพัฒนาทั้งในด้านความรู้วิชาการควบคู่กับการพัฒนาจิตใจ โดยเฉพาะการปลูกฝังคุณธรรมความดี ซึ่งย่อมส่งผลให้บุคคลมีจิตใจดี และส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมทางกายและวาจาดีตามไปด้วย เพราะใจนั้นเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลทั้งในด้านความคิด การพูดและการกระทำ แต่เนื่องจากปัจจุบันบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมไม่ค่อยสนใจกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและการพัฒนาด้านจิตใจ ปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นมากมายในสังคมไทย (สมสุตา ผู้พัฒน์, 2543, น. 1)

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคคลในสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศต่อไปในอนาคต แต่ในปัจจุบันภายใต้สังคมกระแสโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคม ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคม การดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่พึ่งพาอาศัยวัตถุภายนอกมากขึ้นกว่าการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ระบบโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนไปจากการพึ่งพากัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาเป็นสังคมที่ต่างคนต่างอยู่ และสังคมแบบตัวใครตัวมัน คนเริ่มหันห่างจากหลักศีลธรรมจริยธรรม และมองว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัวและมีสาระสำคัญในชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่หลงใหลอยู่กับความเจริญทางวัตถุและความทันสมัย เป็นที่มาของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนที่ปรากฏให้เห็นตามสื่อต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหากลุ่มวัยรุ่นทะเลาะวิวาทกัน ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการขาดศีลธรรมจริยธรรมของเยาวชน และสะท้อนให้เห็นถึงระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่ไม่สามารถช่วยยับยั้งและแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ และไม่อาจช่วยสร้างเสริมหลักคุณธรรม

จริยธรรมเข้าสู่จิตใจเยาวชนได้ เพราะการจัดการศึกษาในปัจจุบันนั้นเป็นไปในลักษณะแบบแยกส่วนแยกศาสตร์ มุ่งเน้นที่จะผลิตบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ เฉพาะด้านเพื่อที่จะออกมารองรับกับความต้องการของสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้ ระบบการศึกษาจึงไม่ต่างอะไรไปจากระบบโรงงานที่ผลิตสินค้าออกสู่ตลาดเพื่อสนองความอยากความต้องการของผู้บริโภค นักเรียนนักศึกษาซึ่งเป็นผลผลิตทางการศึกษาก็เปรียบเสมือนวัตถุดิบในโรงงานที่จะถูกแปรรูปเป็นสินค้าออกสู่สังคม จากระบบการศึกษาที่มุ่งผลิตบุคลากรให้มีความรู้วิชาการแต่เพียงอย่างเดียว โดยขาดมิติทางด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ควรจะมีควบคู่กับความรู้ ส่วนหนึ่งส่งผลให้เกิดกระแสการปฏิรูปการศึกษาขึ้นในสังคมไทย เพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคนให้มีทั้งความรู้คู่คุณธรรมตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาไว้ว่า “มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, น. 2-3)

ในขณะที่การจัดการศึกษาของรัฐยังไม่สามารถที่จะช่วยพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจไปพร้อมกันได้ กระบวนการที่จะพัฒนาคนให้ครบและสมบูรณ์ในทุกด้านทั้งด้านความรู้และคุณธรรมจำเป็นต้องอาศัยสถาบันทางศาสนาและหลักคำสอนทางศาสนาเข้ามาช่วย โดยหลักการศึกษาทางพุทธศาสนานั้นเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนครบทุกด้านตามหลักไตรสิกขา คือ สีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต, 2542) ได้ขยายความไว้ว่า

1. สิกขาเพื่อการพัฒนาในด้านพฤติกรรม คือการฝึกฝนอบรมความประพฤติทั่วไป ทางกายวาจา และการอยู่ร่วมสังคม พร้อมทั้งการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมทั้งหลายภายนอก ด้านนี้เรียกว่า สีล

2. สิกขาเพื่อการพัฒนาในด้านจิตใจ ซึ่งเป็นการฝึกอบรมปลูกฝังคุณธรรมและคุณธรรมดีต่าง ๆ มากมาย เช่น เมตตา กรุณา ศรัทธา ความเคารพ ตลอดจนความเพียร สติ สมาธิ และพัฒนาในด้านความสุข ให้มีจิตใจที่ไม่เป็นทุกข์ ไม่เศร้าหมอง ไม่ขุ่นมัว ไม่เครียด ไม่เดือดร้อน กระวนกระวาย มีความปลอดโปร่ง เบิกบานสดใส เรียกรวม ๆ ว่า สมาธิ

3. สิกขาเพื่อการพัฒนาในด้านปัญญา คือฝึกการมองดูการคิดการพิจารณาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถเข้าถึงความจริงของสิ่งทั้งหลาย แล้วนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต แก้ปัญหาและทำการต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยดี ด้านนี้เรียกว่า ปัญญา

การพัฒนามนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา จึงมีลักษณะที่บูรณาการต้องได้รับการหล่อเลี้ยง บำรุง และส่งเสริมไปพร้อมกันทั้งหมดอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน กล่าวคือ ทางด้านร่างกาย นั้นต้องยึดหลักของศีลในการควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ และยึดหลักของความพอเหมาะพอดีในการเลี้ยงดู เช่น การให้อาหาร การพักผ่อน การอยู่อาศัย การรักษาโรค ทางด้านจิตใจต้องยึดหลักของสมาธิ คือการบริหารจิตให้ลลิตอกุศล มีความบริสุทธิ์แจ่มใส ทางด้านปัญญา ยึดหลักของความรู้คิดอย่างมีเหตุผลเพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์ มุ่งสู่สภาวะอันสมบูรณ์ (สุนน อมรวิวัฒน์, 2529 อ้างถึงใน ประจวบ ตรีภักดิ์, 2544, น. 27)

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรพุทธศาสนา เช่น ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน ค่ายพุทธบุตร เป็นต้น และการจัดการศึกษาที่คณะสงฆ์จัดขึ้นตามวัดต่าง ๆ นั้นวัตถุประสงค์หลักก็เพื่อให้การอบรมปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนของชาติมีความรู้คู่ไปกับการรู้วิชาการทางโลก เพราะความรู้วิชาการกับหลักคุณธรรมจริยธรรมไม่อาจจะแยกออกจากกันได้ เช่นเดียวกับร่างกายและจิตใจที่ต้องได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน

โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเป็นกิจกรรมหนึ่งในหลายกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมและปลูกฝังให้เยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความเป็นระเบียบวินัยในตัวเอง และเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่นโครงการพัฒนาเยาวชนภาคฤดูร้อนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ในแต่ละปีจะมีพระนิสิตของสถาบันนำโครงการออกไปปฏิบัติตามวัดและชุมชนทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

1. เพื่ออบรมเยาวชนให้มีความรู้ดี ประพฤติดีตามหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนา
2. เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ
3. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในระหว่างปิดภาคการศึกษาด้วยการศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนา
4. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักหน้าที่มีระเบียบวินัย และใส่ใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (พระมหาเจิม สุวโจ, เอกสารอัดสำเนา)

ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาการทางธรรมควบคู่กับวิชาการทางโลกในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ซึ่งพระภิกษุสามเณรที่เข้ามาเรียนนั้นนอกจากจะได้เรียนวิชาการทางพุทธศาสนาเป็นหลักแล้ว ก็ยังได้ต้องเรียนวิชาการทางโลกควบคู่กันไป เพื่อไม่ให้เสียโอกาสทางการศึกษาตามนโยบายการ

ขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐ และเมื่อสำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับก็จะได้รับใบรับรองวุฒิ การศึกษาที่ออกให้โดยหน่วยงานของรัฐ ซึ่งสามารถที่จะใช้เข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาอื่นได้ ในกรณีที่ลาศึกษาออกไป

การที่เยาวชนตัดสินใจเข้ามาบวชในโครงการและเลือกที่ศึกษาเล่าเรียนต่อในระบบของ การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นโดยการสมัครใจบวชเองหรือโดยการชักนำของผู้ปกครองก็ ตาม เยาวชนส่วนใหญ่ที่เข้ามาบวชเรียนนั้นจะมาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางถึงยากจน และการขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาต่อ เพราะระบบการศึกษาที่รัฐจัดให้นั้นเท่าที่ผ่านมาไม่ ค่อยจะเกื้อหนุนและเปิดโอกาสให้คนที่มาจากครอบครัวฐานะยากจนมีโอกาสด้านการศึกษามาก อีกทั้งสภาพปัญหาสังคมในปัจจุบันที่มีความรุนแรงขึ้น เช่น ปัญหาวัยรุ่นทะเลาะวิวาทกัน ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ผู้ปกครองเลือกที่จะนำบุตรหลานเข้า มาบวชเรียนในพระพุทธศาสนา เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญกับปัญหาสังคมเหล่านั้น และเพื่อลดภาระ ค่าใช้จ่ายของครอบครัวในการเลี้ยงดูและการไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลได้เต็มที่ อีกทั้งมีความเชื่อใน สถาบันของศาสนาว่าจะสามารถช่วยขัดเกลาและอบรมบ่มเพาะนิสัยบุตรหลานของตนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมได้ตลอดเวลาที่ดำรงตนอยู่ในเพศบรรพชิต

ดังนั้น การศึกษาของเยาวชนในลักษณะของการบวชเรียนเป็นสามเณร จึงเป็นช่องทาง และโอกาสของเยาวชนที่มาจากครอบครัวยากจนที่จะได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของตนเองให้ดีขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันมีเยาวชนชายเข้ามาบวชเรียนเป็นสามเณรอยู่อย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบวชเรียนต่อในสายปริยัติธรรมแผนกสามัญ ซึ่งจากรายงานของฝ่าย การศึกษาพระปริยัติธรรม กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ระบุว่าในปี การศึกษา 2547 มีจำนวนนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญทั่วประเทศทั้งสิ้น 51,950 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, เอกสารอัดสำเนา) ซึ่งการที่มีเยาวชนยังให้ความสนใจในการ เข้ามาบวชเรียนนั้นจะเป็นไปไม่ได้ถ้าขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการส่งเสริม สนับสนุนด้านการศึกษา และการเอาใจใส่ดูแลต่อกิจกรรมที่วัดจัดขึ้น โดยเฉพาะภาคส่วน ประชาชนและชุมชนซึ่งมีความใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับวัดและพระสงฆ์สามเณร ซึ่งถือเป็นบทบาท และหน้าที่ของผู้ปกครอง ครอบครัว ประชาชน และสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทเข้าร่วมในการจัด การศึกษาได้หลายประการ คือร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลาน เช่น เลือก สถานศึกษาให้บุตรหลาน ร่วมตัดสินใจทิศทางการศึกษาของบุตรหลาน ร่วมสนับสนุนกิจการ การศึกษา โดยสนับสนุนด้านความคิด การเป็นผู้นำ การเป็นกรรมการ การร่วมประชุม การให้ คำปรึกษาแนะนำ การให้ข้อมูลความคิดเห็น การปกป้องดูแล การสนับสนุนทรัพยากรการเงิน วัสดุ

อุปกรณ์ การร่วมดำเนินโครงการ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น (ปรัชญา เวสารัชช์, 2545, น. 51)

วัดเกียรตินาคามได้ดำเนินการจัดกิจกรรมในด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนมาอย่างต่อเนื่อง โดยตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของสถาบันศาสนาที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยในการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก ๆ คือ เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาหลักธรรมคำสอนในศาสนาและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตลอดถึงวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชน และเพื่อดึงเยาวชนให้ห่างไกลจากสิ่งเสพติด ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวถึงแม้จะมีระยะเวลาดสั้น ๆ แต่ก็ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของวัดยังเป็นกิจกรรมที่ต่อยอดไปยังการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญด้วย กล่าวคือ วัดได้จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญเพื่อรองรับความต้องการของสามเณร และเป็นทางเลือกของการศึกษาสำหรับสามเณรที่ผ่านโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนแล้ว และมีความประสงค์ที่จะดำรงอยู่ในเพศบรรพชิตได้เล่าเรียนต่อทั้งทางธรรมและทางโลก ซึ่งการศึกษาแผนกนี้นับว่าเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้ปกครองตัดสินใจที่จะให้บุตรหลานของตนได้ศึกษาเล่าเรียนต่อ ซึ่งอาจจะด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการศึกษา หรือเพื่อป้องกันบุตรหลานของตนให้ห่างไกลจากปัญหาสังคมต่าง ๆ นอกจากนั้น ก็ยังหวังว่าระบบทางศาสนาจะช่วยขัดเกลาและฝึกอบรมบุตรหลานของตนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมด้วย ตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมของวัดที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน วัดสามารถเพิ่มจำนวนนักเรียนได้ในระดับที่มากและดำเนินการมาได้อย่างต่อเนื่อง ดังสถิติจำนวนเยาวชนที่เข้ามาบวชเรียนต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1

สถิติจำนวนเยาวชนที่เข้ามาบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและจำนวน
นักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ วัดเกียรติแก้วสามัคคี

ปี	จำนวนสามเณรภาคฤดูร้อน	จำนวนนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนก สามัญ
2541	-	60
2542	-	95
2543	87	137
2544	95	145
2545	82	152
2546	120	65
2547	118	105
2548	98	143

ที่มา: สถิตินักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมเกียรติแก้ววิทยา, (เอกสารอัดสำเนา)

จากสถิติที่นำมาแสดงนี้ ย่อมแสดงให้เห็นได้เป็นอย่างดีว่าการจัดกิจกรรมของวัดทั้ง 2 กิจกรรมนั้นเป็นไปในทิศทางที่น่าจะกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง และการศึกษาของคณะสงฆ์ยังมีความสำคัญต่อชุมชน และเป็นการศึกษาทางเลือกหนึ่งที่ผู้ปกครองตัดสินใจให้บุตรหลานของตนได้บวชเรียนต่อ แต่การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดเกียรติแก้วสามัคคีที่ประสบความสำเร็จได้ก็เพราะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากชุมชนและภายนอก การที่วัดสามารถจัดกิจกรรมมาได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถเพิ่มจำนวนสามเณรที่เข้ามาเรียนอยู่ในวัดมากขึ้นตามลำดับได้นั้น ก็เพราะความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนที่มองเห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนั้น ความเชื่อความศรัทธาและความผูกพันกันที่ยังคงมีอยู่ในชุมชน ทั้งในระดับปัจเจกด้วยกันและระดับปัจเจกกับสถาบัน กล่าวคือ ความศรัทธาและนับถือระหว่างชาวบ้านกับเจ้าอาวาส ความศรัทธาความผูกพันระหว่างชาวบ้านที่มีต่อศาสนา และความรู้สึกว่า การทำนุบำรุงศาสนานั้นถือเป็นหน้าที่ของชาวพุทธที่จะต้องช่วยกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนที่ได้ก่อรูปขึ้นและแสดงออกมาด้วยการปฏิบัติต่อกัน ทั้งการเข้ามาอุปถัมภ์วัด

การช่วยเหลือในกิจกรรมที่วัดจัดขึ้น เป็นต้น ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้ได้เป็นพลังขับเคลื่อนให้การจัดกิจกรรมของทางวัดเป็นไปได้อย่างดี

ฉะนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงการนำเอาทุนทางสังคมมาเป็นพลังที่จะช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนให้สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีความรู้คู่คุณธรรม โดยผ่านกิจกรรมที่วัดดำเนินการ คือ โครงการบวชนเณรภาคฤดูร้อนและการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งผลจากการดำเนินกิจกรรมร่วมกันนั้นน่าจะส่งผลดีทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ในฝ่ายของพระศาสนาและสงฆ์ย่อมจะได้บุคลากรทางศาสนาที่มีศักยภาพช่วยกิจการงานทางศาสนาและสืบต่ออายุพระศาสนา และเป็นศาสนทายาทที่ดีมีคุณภาพ ในส่วนของชุมชนเองก็เท่ากับได้ส่งเสริมและอุปถัมภ์ศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองแลยั่งยืน และได้สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ในพุทธศาสนา และถึงแม้สามเณรเหล่านั้นลาสิกขาออกไปสู่สังคมภายนอกก็จะได้ทั้งความรู้และความมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นเยาวชนที่ดีของสังคมและชุมชน อันจะเป็นกำลังสำคัญในการร่วมพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของโครงการบวชนเณรภาคฤดูร้อนและการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของวัดเกียรตินิเวศน์สามัคคี
2. เพื่อศึกษากระบวนการทุนทางสังคมในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนของวัดเกียรตินิเวศน์สามัคคี

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ทุนทางสังคมและการพัฒนาเยาวชน กรณีศึกษาโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดเกียรตินิเวศน์สามัคคี อำเภอศรีวิไล จังหวัดศรีสะเกษ” เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case study) ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาพัฒนาการความเป็นมาของโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อนและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา รูปแบบวิธีการดำเนินการ ผลของการดำเนินการ และทัศนคติของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรม

2. ศึกษากระบวนการทุนทางสังคมและการนำเอาทุนทางสังคมเข้าไปสนับสนุนและขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาเยาวชน โดยศึกษาถึงปรากฏการณ์ในชุมชนที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนในชุมชนภายใต้ปัจจัยเหล่านี้ คือ

2.1 ปัจจัยภายใน ได้แก่

- 2.1.1 ชุมชน ได้แก่
- พระสงฆ์
 - พ่อแม่/ผู้ปกครอง
 - ผู้นำชุมชน
 - ชาวบ้านผู้อุปถัมภ์วัด
- 2.1.2 ระบบคิด ได้แก่
- ความเสียสละ
 - การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
 - ความร่วมมือ
 - ความเชื่อ/ศรัทธาต่อศาสนา
 - วัฒนธรรม/ประเพณี
- 2.1.3 วิธีปฏิบัติ ได้แก่
- การอุปถัมภ์บำรุงศาสนา
 - การสละกำลังกาย/ทรัพย์
 - การร่วมในกิจกรรมชุมชน
 - การทำงานด้วยความเสียสละ

- 2.2 ปัจจัยภายนอก ได้แก่
- หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐและเอกชน
 - งบประมาณสนับสนุนภายนอก ฯลฯ

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) ผู้ศึกษาได้เลือกพื้นที่ในการศึกษา คือชุมชนวัดเกียรติแก้วสามัคคี อำเภอศรีวิทันะ จังหวัดศรีสะเกษ อันเป็นวัดที่ได้

ดำเนินการจัดโครงการบวชนเณรภาคฤดูร้อน ซึ่งเป็นโครงการที่ต่อยอดไปยังการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของวัด โดยการรับเยาวชนเข้ามาบวชในโครงการและนำสามเณรที่ผ่านโครงการแล้ว และประสงค์ที่จะอยู่ในเพศบรรพชิตเข้าสู่ระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่วัดดำเนินการอยู่ต่อไป

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ทุนทางสังคม หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่เกิดขึ้นจากความรักความเอื้ออาทรต่อกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความสมัครสมานสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกัน ความไว้วางใจกัน ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับหลักศีลธรรมอันดีงามของสังคม ซึ่งแสดงออกโดยการปฏิบัติต่อกันเพื่อก่อให้เกิดพลังในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง

กระบวนการทุนทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่มีความเป็นพลวัตของทุนทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันระหว่างคนในชุมชนที่เกิดจากระบบความเชื่อศรัทธา ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การพึ่งพาอาศัยกัน แล้วแสดงออกด้วยวิธีปฏิบัติต่อกันที่ไม่ขัดแย้งกับหลักศีลธรรมอันดีงามของชุมชน

การพัฒนาเยาวชน หมายถึง การฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและให้การศึกษาแก่เยาวชน เพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีความรับผิดชอบและช่วยเหลือตนเองได้อย่างเหมาะสม

โครงการบวชนเณรภาคฤดูร้อน หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้การฝึกอบรมศีลธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในช่วงปิดภาคการศึกษาของวัดเกียรติแก้วสามัคคี

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ หมายถึง การศึกษาสายสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายที่วัดเกียรติแก้วสามัคคี

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดเกียรติแก้วสามัคคี

สามเณร หมายถึง เยาวชนที่เข้ามาบรรพชาในโครงการบวชนเณรภาคฤดูร้อน และอยู่ศึกษาต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของวัดเกียรติแก้วสามัคคี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบถึงพัฒนาการของการจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญของวัดเกียรติแก้วสามัคคี
2. ได้ทราบถึงลักษณะทุนทางสังคมที่ชุมชนนำมาใช้เป็นพลังขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนโดยผ่านกิจกรรมทั้ง 2 อย่างที่วัดดำเนินการอยู่
3. ได้ทราบถึงกระบวนการทุนทางสังคมในการจัดกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนของวัดเกียรติแก้วสามัคคีให้สามารถดำเนินต่อไปได้